

ΤΟ ΓΕΥΜΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ

(Έργον τοῦ Ἀντοῦλ Ἑμπερλ)

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΝΑΠΟΛ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΝΟΣΤΑΛΓΙΑΣ

Κάθε βράδι, πού, από μακριά, έφτανε ό ήχος τής καμπάνας— ένας ήχος θαμνός, νοσταλγικός, μισοσβουμένος από τήν απόσταση, σαν ένας άπειρα γλυκός, μακροσφύρτος λυγμός—έλεγε τή συνήθεια, στην έξημιά πού ζούσε, να πιάνει τό βιολί του, και παίρνοντας τήν τελευταία νότα του, λίγο προτού να σβύσει—ένω ακόμα γιόμισε τόν ήσυχον αέρα, με τούς έτοιμοθάνατους παλμούς του—νά τής αποκρίνεται με μιá γλυκειά στροφή, μ' ένα βαθύ τραγουδι λυπημένο, πού δέν ήταν παρά κάποιες ακαθόριστες, αυτοσχεδιασμένες μελωδίες, κάθε φορά διαφορετικές, σύμφωνα με τόν οίστρο τής στιγμής—ένα βαθύ τραγουδι λυπημένο, ανάλογο με τή διάθεσή του, τή λυπημένη και γλυκειά διάθεση, πού γεννούσε, κάθε βράδι, στην καρδιά του. Και τό θλιβερό αυτό τραγουδι, τό κάποτε άπίστευτα γλυκό, ήταν σαν ένα μυστικό έξακολούθημα του λυπημένου ήχου τής καμπάνας, έτσι καθώς έφτανε, περνώντας άπ' τό δάσος, γαληνεμένος μ' έξαιλιωμένος, με τיש γλυκαριζές του άπηχησίες, και στάλαζε στην έρημη καρδιά του, κάποιους πόθους άνικανοποίητους, άλλόκοτους και συναρπαστικούς, γιομάτους μαγεμένους γλυκασμούς και συγκεχυμένες νοσταλγίες...

Ήταν γεννημένος μουσικός. Ἄλλά, θέλεις ή πραγματική δειλία του ν' άντικρύζει τή ζωή κατάματα, θέλεις ή έλληνη κάποιος ανατροφής—τής ειδικής άνατροφής εκείνης, πού όριμάζει ένα φυσικό πάλειο, και τό μεταμορφώνει σε μιá δύναμη, με συγκεχυμένες ικανότητες, —έιχε μείνει άφανής και σκοτεινός, ύπακούοντας στη φυσική του κλίση, χωρίς κανόνες μ' ύπολογισμούς, άφημένος στις άπλές του παρορμήσεις, τיש θείες παρορμήσεις τής στιγμής—πλάθοντας, έτσι, μιάν άτύμφορα δική του μ' έναν κόσμο έντελως άτομικό, πού δέ μπορούσε, με κανένα τρόπο, να προσέλθει σε συμβιβασμούς

με τή ζωή τών άλλων ανθρώπων.

Ήταν, ίσως, για τήν κοινωνία, ό «άποτυχημένος» καλλιτέχνης. Ἄλλά, γι' αυτόν πού ζαίρει τά πράματα καλά, ήταν ό Καλλιτέχνης—τίποτ' άλλο. Ήταν τό πούλιaki στό κλαρί, πού μεθούσε με τήν ίδια του φωνή—μη ρωτώντας, και μη θέλοντας να ζαίρει, τή σημασία τής φωνής αυτής, και με τί τρόπο ήταν δυνατόν να βαρμολογηθεί άπ' τούς ανθρώπους.

Ζούσε στην άκρη του χωριού, μονάχος—άφοῦ δοκίμασε τού κάκου, έπ' χρόνια, να τοποθετηθεί στην πολιτεία, και να κερδίσει τό ψωμί του, σαν τούς άλλους—έχοντας αντίκρου του τό δάσος, σ' ένα σάτι ήσυχο και μελαγχολικό, ένα σάπιτά δίχως αξιώσεις, τραβηγμένος έντελως άπ' τή ζωή, και συντηρούμενος από τά εισοδήματα ενός κτήματος μικρού, αλλά προσοδοφόρου, πού βρισκόταν πίσω άπ' τό δάσος, δίπλα σε μιá μεγάλη ρεματιά—μοναδικής πατρικής κληρονομίας του. Τό κτήμα αυτό, μαζί μ' ένα μικρό κεφάλαιο, κατατεθειμένο σε μιá τράπεζα, άποτελούσε τό μοναδικό του πόρο, στην έκουσία μοναξιά πού ζούσε—πόρο άπόλύτως έπαρκή, για μιá ζωή λιτή, σαν τή δική του.

Ήταν άγαπητός μέσ' στό χωριό. Δέν έρχόταν με κανένα σ' έπαφή, ούτε πείραζε ποτέ κανέναν άνθρωπο. Οι άναγκαστικές δόσοληφες με τούς καλλιεργητές του κτήματός του, ήταν τυπικές και φιλικές. Δέ ζητούσε παρά δ,τι του άρκούσε, για να μπορεί να ζει άνθρωπινά. Ήταν ένας άνθρωπάκος βολικός. Ζούσε μοναχός του, στό σπίτιki του, πού τό συγκύριζε, κάποια γρηά χωριάτισσα, πού τό παιδί τής, στρατιώτης τώρα, ήταν άναδειμής τής μάνας του. Και δέ ζητούσε τίποτ' άλλο, τίποτ' άλλο.

Κάθε βράδι, όμως, τήν ώρα πού βασιλευε ό ήλιος, στον ήχο τής καμπάνας,

γιαντών άλλος άνθρωπος. Τότε ζητιωνόταν οι καλιές του νουσταγιές, οι χαμέντοι μακροί του πόθοι. Στα μάτια του ζωντάνευαν όλα τα περασμένα, κ' η καρδιά του χτυπούσε σαν τρελή. 'Ο οδυρισμένος ήχος της καμπάνας του άγγιζε δεν ξαίωρα ποιά χορδή, που τις άλλες ώρες φωνάτων κοιμημένη. Ένας κόποιος γνώριμος, κόποιος χλωματός, άνοιγε τότε τη λαμπρή του χορτήρα, στα μάτια της καρδιάς του — ένας άνεμος όνειρου και χαράς, ύπερφυατός, μυστηριώδης, τίναζε τη νύχτα του μυαλού του, και τόν έκανε να πάψει το βιολί του, και να ξεδιψάσει τη λαχράρα του, σε νότες γοερές και τρυφερές, άπεγνωσμένες και σπαρταχικές, ή σιγανές και παραπονεμένες, καθώς οι νότες που βγαίνουν άπ' τα χέρια τών πολών μεγάλων μουσικών, που τούς δοξάζουν οι τόποι κ' οι καιροί τους.

Είχε ζήσει τόσο ταπεινά, τόσο μονάχος κ' άποξενωμένος — ίσως από δειλία φυσική, ή από κάποια φυσική άδεξιότητα — τόσο άγνωσμένος άπ' τούς άλλους! Είχε μείνει άφανής και παραγνωρισμένος — από διωτό τον σφάλμα, πιθανόν — αλλά ποιάς ζαίρει, μέσ' στα βάθη της ψυχής του, μέσ' στα σπασίδια της υπάσχεσής του, ποιά παράξενα και πόσες άντιφάσεις, δεν ένε, τάχα, έκανός να κρύβει ένας άνθρωπος... Είχε στερηθεί τόσο πολλά, και τόσο, ίσως, άδικαιολόγητα — που δεν είχα, τώρα, το δικαίωμα να ρίξει την εύθινη σε κανένα, παρό στην ίδια του επιμυαλιότητα, την άτομία κ' άντικρύσει στην ζωή, και να σταθεί πώ δυνατός μαζί της. Μετά κάποια μέρα που διέθετε — την έλλειψη της άμεσης ανάγκης, της φοβερής σκλαβιάς της βιοπάλης — θα μπορούσε ίσως, όταν έπρεπε, να σταθεί πώ δυνατός μαζί της — κ' ίσως, ακόμα, να την κατακαποεί... 'Αλλά κάποιες ήθικές αδυναμίες, κάποιες άβουλιές μυστικές, κάποιες ένδοξασμοί, άν όχι τρόμοι της πραγματικότητας, τόν είχα, μέχρι τώρα, κρατημένο σε μία παιδική άποφυγή τών φαρμαλέων χειρωνακίων, που θα τού έξασφάλιζαν κάποια όφραία νίκη — τη φήμη και τη δόξα, ποιά τ'ο ζαίρει!...

Κ' ίσως, κ' ο ίδιος, να μην φανταζόταν τις λαμπρές έξελξεις πιθανότερες — αλλά, κλεισμένος μέσ' στον έαυτό του, να μη ζούσε, παρά για τ' όνειρό του. Κ' ίσως, ακόμα, να τ'ο ζέχανε κ' αυτό, άν δεν έρχόταν, που και ποιά, ο ήχος της καμπάνας, να τού ζήτηση τις μελαγχολίες και τούς ζορμμένους θροναφούς τού μουσικού του οίστρου. Τότε, μοιραία και κάποιος άσυνείδητα, ικανοποιώντας στην άγνωστη φωνή, που τού μεθόσε όλο του τ'ο είναι, και τόκανε να τρέμει σαν καλάμι, έπαυσε το βιολί του — ένα βιολί παιδί, ποιά παιδί, παλιά κληρονομία τού παπού του, ένα βιολί μαυρισμένο άπ' τα χρόνια, που πάλεψε κ' αυτό από παιδί — και με τα μάτια κωφωμένα στο κενό, χάνοντας την άσθητη τών γύρω, χάνοντας κάθε έπαφή με τόπο και με χρόνο, άφηνε να ξεχύνεται τό κλάμα της ψυχής του, ποτέ σοβαρά, συγγρατημένο, και ποτέ σ' ένα ζέπασμα από ραγδαίες νότες, σαν κάποιες πόρφες φθινοπορνές, που πλημμυρίζουν Έσφρακά τ'ο διαφραμένο κάμπο, φουσκώνοντας τις ζεστοπαταμές, σπντρίζοντας τ' άδύνατα λουλούδια, και κάνοντας τό μουσικεμένο χώμα να μυρίζει γλυκά σάν τό λιβάδι.

Σ' αυτό τ'ο άσπυράτητο τογαθύδι, ξαναζούσε όλη τη ζωή του. Τότε ζέσαν ακόμα οι διωτοί του, ο κόποιος όλος τού χαμογελοούσε, μιάν άνοιξη βασιλευσε παντού. 'Ο παπούς, άπ' τα μικρά — μικρά του χρόνια, τόν κάθισε στα γόνατα, τούβανε στό χέρια τ'ο βιολί, τούδανε τό δοξάρι, και τούδειχνε τόν τρόπο και τη στάση — κ' έπειτα, κρατώντας τόν πάντα στην άγκαλιά του, τραβούσε δοξάρις τ'ο ίδιος, σέφνοντας τό δάγκυλα στις κόρφες, μ' ένα παιδί τρεμυλιαστό και μ' ένα ριγός, που και τόρα, μετά τόσα χρόνια, τόχε ακόμα όλοζώντανο μουσικά του. Κι' όταν έσπερε ο παπούς απέντις τις δοξάρις, τό ριτιδιόμεινο πρόσωπό του έπαυσε με τέτα σοβαρότητα, τα μάτια του ξαναπετούσαν σπίνες, έτσι που τό παιδί, καθώς βρισκόταν κωβαρισμένο μέσ' στην άγκαλιά του, ένιωθε μιάν άλλωστη κατανόηση, κáτι σαν ένα δέος άπερίγραπτο, και μιά λαχράρα να τού σπύγει την καρδιά...

Κ' έπειτα, ο πατέρας του που πέθανε στα ζήνια. Κ' έπειτα, τό μικρό του τ' άδερφάκι, που τό βοήθηε μιά σφαίρα κρηναφού... Κ' έπειτα, μιά άγάπη μακρονή, χαμένη μέσ' στα βάθη τού καιρού — ένα χαμόγελο γλυκό και λυπημένο, από τό παραθύρι κάποιου τραίνου, που ξεαναούσε να γαθί για πάντα. Ένας παλιός ζημικός σπαθιός, κάποιου χέρου που σάλενε άργά, λίγος κωντός στη μηχανή — και τίποτ' άλλο...

Κ' έπειτα, ένα πλήθος περιπέτειες, ένα πλήθος χαμένες ιστορίες. 'Ο θάνατος της μάνας του, μιά νύχτα κρημονιάτικη, σ' ένα παγερό νοσοκομείο. Κι' ο ζενητεμός στην πολιτεία, τα χρόνια μέσ' στην κίνηση και την άνησυχία — κ' ο γυρισμός, και πάλι, στο χωριό, με την άπέφραση να μην τ'ο άήσχε παιδί, και να ζήσει μόνος, μόνος, μόνος... Κι' όλ' αυτά στον ήχο τού βιολιού, στον ήχο τού βιολιού και της καμπάνας...

Κ' ένα βράδι, την ώρα που βασιλευε ο ήλιος, ένω ακόμα χτυπούσε ή καμπάνα, πήρε τό βιολί του, και τράβηξε στό δάσος. Βάδιζε προς τόν ήχο της καμπά-

νας. 'Ο ούρανός ήταν ψηφάτος δόξα. Ένα φώς μεγάλο, κωκανόχρυσο, κυρτολούσε τό μεγάλο δάσος. Κάποια ποιάνα πετούσαν μακριά — ψηλά, ποιά ψηλά στον ούρανό. 'Εβλεπε τα μαύρα τούς σπασίδια κ' άφροσάλευον, και να γράφουν κλάμα, κ' έπειτά να χάνονται μέσ' στη φωτιά της δύσης. Μιά λεπτή και δροσερή μουσολοιά, από ρε- τόνι και νωπό γρασιδί, γινόμζε τα ρουθόνια του γλυκά.

Κρατούσε πέντá τό βιολί τού ζέου, και βάδιζε προς τό μεγάλο δάσος, σφός κ' απός να ζήσει που πηγαίνε. Σε λίγο πιά δεν έβλεπε καλά. Τ'ο σκοτάδι άρχισε ν' απλώνεται, οι σφάρις μεγάλωναν άπ' όλες τις μεριές. Τ'ο φώς τών άστρων έφεγγε θαμνά και κωκρινά. Προχωρούσε στό μεγάλο δάσος, με τα μάτια κωφωμένα στο δάσος, κρατώντας τό βιολί και τό δοξάρι, σαν να τόν κωλούσε μιά φωνή... Τα βράδια έφωτα κ' οι γυρλόι, ένα πλήθος — φλογερές φουσκωμένες, σφουρίχρες — τόνιαν, άπ' όλες τις μεριές, μιά σιγανή κ' όνειρεμένη μουσική. Προχωρούσε πάντα μέσ' στο δάσος, με μιά χαρά κωνωρία στην καρδιά, μ' ένα ριγός σ' όλο του τ'ο είναι, σαν ένας άνθρωπος, κωφός ζενητεμένος, που ξαναγυρίζει, τελοσπάτων, στη μυστική μεγάλη του κηφίδα...

Δέν φάνηκε ποτέ και ποθενά. 'Ολά τα ψαξίματα από δάσος, στό βύθιο, στον κώπο και στις γύρω ρεματιές, για ποιά κωφά, πήγαν χαμένα. Κ' έτσι βγήκε κ' ο θούλος στο χωριό, πώς είχε γίνει ένα με τη νύχτα, πώς είχε ποε- τήσει στο σκοτάδι, σαν κάμπο άμειλέτωτο διαβόλο έτοιμό — ή σαν ένα πλάσμα θεϊκό, που, μόλις έφτασε τό πλήρωμα τού χρόνου, κ' έκλεισε ο κύκλος της ζωής του, οι άγγελιοί τού κάλεσαν μαζί τους...

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΙΘΙΩΤΗΣ

ΞΕΝΑ ΠΕΖΟΤΡΑΓΟΥΔΑ

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ

(ΤΟΥ ΖΥΛ ΦΕΡΡΟΝ)

Ενε ένας κήπος μαγεμένος. Βρίσκεται σε μιά μακρονή γωνιά της γης και τόν περικλείουν άνθησιμένο φράχτες, κεντημένοι με λαμπρά πολύχρωμα λουλούδια.

'Όταν προβάλλει ο ήλιος την αύγη και τόν φωτίζει με τις άσημένες του άκτιδες, άπάντο στα φίλα λάμπουν χιλιοί λογισμ διαμάντια. Κι' όταν έρχεται τό ήλιοσπίλημα και απλώνεται γύρω τό σούρουπο, μιά μωφωμία άναδίνεται βαθεία από τ' άνοιγμένα ιωνομυκώμα τών άνθων και κωραξεται σάπταλα κωντού...

Μέσα σ' αυτόν τόν κήπο τόν ενοδιαστό κάθε- ται εκείνη που ζετέόλλανε με την όμορφιά της όλα τα πρηκνάτοια του κόσμου και που δεν δέλησε κανένα τους να πάρη...

Στέτατε στο παράθυρο τού πόρου της και κωττάει με τό όνειρεμένο της μάτια προς τό δρό- μο, κωττάει να δη ποιάς θα φρανή και ποιάς θα τόν δεχτή...

Μόλις ίδη κανένα να φτάνη, τού γνέφει να ζυγούση φίλα και τού χαμογελάει γλυκά, με τ' άσπρα δόντια της τα μαργαριτάκια, με τα πορ- φρά τής ζέλη...

Τα παλλήμαρα που τη βλέπουν έτσι παίρνουν θάρρος κ' έλλί- ζουν πώς θα κώμουν δική τους την πεντάμορφη που δεν δέχεται κανένα για ταιρί της.

'Όταν όμως περάσουν τό κατώφι κ' άνεθούν τις σκάλες και προχωρήσουν στους διαδρόμους, άδικα ψάχνουν έδώ κ' εκεί κωλόντας την πανόφρα κωφή...

'Η κώμαρες ενε όλες άδειανές και κωμμά ψυχή δεν φαίνεται να κωποπεί εκεί μέσα.

Και τα παλλήμαρα γυφίζουν πίσω στον τόπο τους άπελπισμένα. Γιατί ή πεντάμορφη πρηκνάτοια ή άκατάδεχτη, δεν ενε άλλη από την εύτυχία... Την εύτυχία που πάντα τη ζήταμε, πάντα την ζυφώνουμε, και πάντα ζεφευόμε, μέσ' από τα χέρια μας...

ΛΑ'ΓΚΕΣ ΔΟΞΑΣΙΕΣ

Στην Κωνωρία πιστεύουν πώς, όταν ο σκόλος τ'ο προφί της πρωτοκρηνας ε- νε μαζεμένος, θα κώμη βαφά κρημώνα, ένω όμα ενε τεκνωμένος θα κώμη κωλόν κωφά τού χροιά.

'Αμα ή γίδα ή ή προβάτια κω- νάζεται, πιστεύουν δι θάρρα κα- κωκαρία.

'Αμα τ'ο κρημώνα τ'ο σπάλι κω- λείται στο χώμα, θα ρίξη κίον.

'Ο κ. Ναπολ. Λαπιθιώτης

